

Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1913.

balam. Het voor eerstgemeld doel voorgesteld bedrag van f 40 000 vormt met de bij de begrooting voor het loopende dienstjaar daarvoor reeds toegestane som van f 100 000, het volgens de laatst ontvangen gegevens op 31 December 1912 nog onverwerkt gedeelte van het voor de bedoelde installatie aan uitgaven in Indië in totaal noodig geraamd bedrag van f 250 000. De hiervan te verwachten voordeelen werden reeds uiteengezet op bladz. 16/17 der toelichtingen, toegevoegd aan de Nota van Wijzigingen in het wetsontwerp van hoofdstuk II der Indische begrooting voor het dienstjaar 1911 (Zitting 1910/1911, 4, n°. 37).

De voorgestelde uitgaaf van f 40 000 voor centrale smelterijen vormt een onderdeel van die voor eene gedeeltelijke centralisatie van het tinsmeltbedrijf, waarvoor bij de evengenoemde nota eene som van f 110 000 op de begrooting voor 1911 werd gebracht. Bij de toelichting van dat voorstel (bladz. 17) werd reeds medegedeeld, dat de nieuwe wijze van versmelting direct geldelijk voordeel zal opleveren, ook wanneer na eenige jaren de ook thans nog in overweging zijnde centralisatie van het smeltbedrijf tot uitvoering mocht komen. Gedetailleerde gegevens omtrent de met den beoogden maatregel te bereiken kostenbesparing staan den ondergeteekende voor het oogenblik niet ten dienste.

Onderafdeeling 227 (IIde hoofdstuk). In het algemeen worden de opnieuw kenbaar gemaakte bezwaren tegen het tusschentijds aanhangig maken van verhoogingen in bestaande traktementsregelingen door den ondergeteekende gedeeld.

Intusschen kunnen die bezwaren niet gelden ten aanzien van de voorgestelde traktementsverhoging voor het Europeesche opnemerspersoneel bij den topographischen dienst, wijl die verhoging urgent is en een uitstel tot de begrooting voor 1914 niet in 's Lands belang zou zijn, daar gebleken is, dat de bestaande traktementsregeling het verloop van het zoo moeilijk aan te vullen personeel bij dien dienst in de hand werkt. Op grond van deze overweging heeft de ondergeteekende gemeend het voorstel van de Indische regeering, om de benodigde gelden nog op de loopende begrooting aan te vragen, te moeten overnemen.

De Minister van Koloniën,

DE WAAL MALEFIJT.

(263. 7.)

TWEEDE NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In **artikel 1** van het wetsontwerp:

a. worden ingelascht de volgende posten:

Onderafdeeling 28. Politie, verhoogd met f 85 000 en mitsdien gebracht op f 253 700.

Onderafdeeling 61. Post-, telegraaf- en telephoondienst, verhoogd met f 750 000 en mitsdien gebracht op f 5 156 450.

b. worden *onderafdeeling 33* (onderwijs) en *onderafdeeling 42 a* (uitgaven in verband met de toetreding van Nederlandsch-Indië tot het Internationaal Landbouwinstituut te Rome), respectievelijk verminderd met f 31 500 en f 1000 en mitsdien gebracht op f 357 500 en f 1500.

In **artikel 2** van het wetsontwerp:

a. worden ingelascht de volgende posten:

Onderafdeeling 120 a. Subsidies voor de uitrustings- en

overtochtskosten ten behoeve van particuliere Europeesche onderwijzers f 31 500.

Onderafdeeling 153. Uitgaven van personeelen aard voor de opleiding voor land- en tuinbouw, verhoogd met f 8800 en mitsdien gebracht op f 57 500.

Onderafdeeling 154. Verdere uitgaven voor de opleiding voor land- en tuinbouw, verhoogd met f 7900 en mitsdien gebracht op f 67 410.

b. wordt *onderafdeeling 173 a* (subsidie aan „De Koloniale Tentoonstelling Semarang” in 1914 en aan het „Internationaal Rubbercongres met Tentoonstelling, Batavia, 1914”) gebracht op f 60 000 en *onderafdeeling 205* (personeel van het departement van gouvernementbedrijven) nader verhoogd met f 4200 en mitsdien gebracht op f 461 000.

Toelichtingen.

Onderafdeeling 28 (Iste hoofdstuk). De verhoging is een gevolg van een dezer dagen uit Indië ontvangen supplétoire aanvraag van grondstoffen voor kleeding en van uitrustingsartikelen ten behoeve van de gewapende politiedienaren, de algemeene politie en de bureau-oppassers bij de bestuursambtenaren op en buiten Java en Madoera. Deze aanvraag is noodig geworden door de inmiddels tot stand gekomen uniformwijziging van de algemeene politie en vaststelling van eene dienstkleding voor de bureau-oppassers, zoomede door de omstandigheid, dat sommige uitrustingsartikelen, die tot dusver uit den voorraad van het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië werden overgenomen, thans niet meer van dat departement kunnen worden betrokken.

Onderafdeeling 61 (Iste hoofdstuk) Sedert de ondergeteekende op de in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begrooting voor het loopende jaar gedane vraag, waarom nog geen voorstel was gedaan tot doortrekking van den telegraafkabel van Sitoebondo naar Soerabaja, ofschoon dit aanbevolen was in het rapport van de heeren COLLETTE en LEUR, antwoordde, dat omtrent dat voorstel afzonderlijk advies werd tegemoet gezien en dat zulks waarschijnlijk daarmede verband hield, dat het denkbeeld om Soerabaja rechtstreeks met Balikpapan te verbinden in Indië een punt van overweging uitmaakte, is van de Indische regeering een voorstel ontvangen om gelden aan te vragen voor de laatstbedoelde verbinding.

Zooals de ondergeteekende reeds vermoedde, geeft de Indische regeering, evenals dr. HUBRECHT (vergl. *Handelingen* der Tweede Kamer 1912—1913, bladz. 1044 en 1050) inderdaad aan eene rechtstreeksche verbinding Soerabaja—Balikpapan de voorkeur boven de verbinding Sitoebondo-Soerabaja.

Het is bekend, dat de kabel van Sitoebondo naar Makasser de eenige deugdelijke telegraafverbinding vormt tusschen Java en Celebes. Langs dien kabel wordt dus niet alleen geleid het geheele, zeer belangrijke verkeer tusschen Celebes en het oostelijk van dat eiland gelegen gedeelte van den Archipel eenerzijds en het gedeelte van Nederlandsch-Indië bewesten de Straat van Makasser anderzijds, maar tevens is die kabel een schakel in het internationaal verkeer van Indië, dat over het net van de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij gaat.

De daaraan verbonden bezwaren worden steeds sterker gevoeld, doordat het verkeer over dien kabel hand over hand toeneemt en het te verwachten is, dat die toeneming gaandeweg nog sterker zal worden; wat het lokaal verkeer betreft, ten gevolge van de ontwikkeling van Zuid-Celebes en van de Molukken; wat het internationaal verkeer aangaat, ten gevolge van de invoering van de uitgestelde telegrammen tegen half tariefen van de binnenkort in te voeren algemeene tariefsverlaging, waaromtrent de ondergeteekende mededeelingen deed bij de behandeling van de Indische begrooting voor 1913 in de Tweede en Eerste Kamer (*Handelingen* 1912—1913, Tweede Kamer bladz. 1050 en Eerste Kamer bladz. 181).

Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1913.

Werden in 1908 over den Sitoebondo-Makasser-kabel reeds 48292 telegrammen geseind, dit aantal steeg in 1912 tot ruim 78 000, in 4 jaren tijds dus eene toeneming van het verkeer met ruim 60 pct.

Wordt het, door die groote toeneming steeds moeilijker aan het verkeer het hoofd te bieden, een ander gevolg is, dat, niet-tegenstaande de capaciteit van den kabel door het onlangs ingevoerde duplex-systeem versterkt is, het verkeer soms aanzienlijke vertraging ondervindt en in de telegrammen dikwijls fouten en verminkingen voorkomen. Is een en ander in het algemeen een ernstig bezwaar, zulks klemt te meer voor het internationaal verkeer, waarmede veelal groote belangen gemeoid zijn.

Door aanleg van den Sitoebondo-Makasser-kabel zou wel is waar eene verbetering in de verbinding Java—Celebes tot stand worden gebracht, maar eene afdoende verbetering is slechts te verkrijgen door het scheppen van een nieuwen weg, welke voornamelijk voor het internationaal verkeer bestemd kan worden, terwijl de tegenwoordige weg dan in hoofdzaak voor het locale verkeer kan dienen. Dit nu zal worden verkregen door den voorgestelden kabel van Soerabaja naar Balikpapan, welke bovendien het voordeel heeft een zeer snelle gemeenschap tusschen Java en Menado — het landingspunt van den Duitsch-Nederlandschen kabel — tot stand te brengen, aangezien van Soerabaja rechtstreeks, zonder overdraagkantoor, met Menado zal kunnen worden geseind. Daarbij komt nog dat, door de rondgaande verbinding Soerabaja—Balikpapan—Makasser—Sitoebondo—Soerabaja, de kans op algeheele verbreking van de gemeenschap aanmerkelijk verminderd wordt.

Ten volle overtuigd, zoowel van de noodzakelijkheid, als van de urgentie van den voorgestelden maatregel, heeft de ondergeteekende gemeend in dit buitengewone geval de voor de totstandkoming van deze verbinding noodig geachte som van f 750 000 nog bij deze suppletoire begrooting te mogen aanvragen.

Onderafdeeling 33 (Iste hoofdstuk) en *onderafdeeling 120 a* (IIde hoofdstuk). Terwijl het aanvankelijk in de bedoeling heeft gelegen de subsidies voor de uitrustings- en overtochtskosten ten behoeve van particuliere Europeesche onderwijzers uit hoofdstuk I der begrooting te kwijten, is het bij nader inzien wenschelijk gebleken die kosten uit hoofdstuk II te betalen, aangezien dit practischer zal zijn. Met het oog hierop wordt de uitgaafpost van het Iste naar het IIde hoofdstuk overgebracht en dientengevolge onderafdeeling 33 van het Iste hoofdstuk, welke post oorspronkelijk met f 18 000 en bij de eerste Nota van Wijzigingen met f 5000 verhoogd werd, thans verminderd met f 8500.

Onderafdeeling 42 a (Iste hoofdstuk). Uit nader verkregen inlichtingen is gebleken, dat indien Nederlandsch-Indië nog in 1913 toetreedt tot het Internationaal Landbouwinstituut te Rome, de bijdrage voor dit jaar slechts f 1500 zal behoeven te bedragen.

Onderafdeelingen 153 en 154 (IIde hoofdstuk). De voorlichtingsdienst voor den inlandschen landbouw, waarvan de leiding in verschillende gewesten van Nederlandsch-Indië is toevertrouwd aan landbouwleeraren, wier aantal blijkens de Memorie van Toelichting betreffende dit wetsontwerp, onderafdeeling 155 (IIde hoofdstuk), geleidelijk zal worden uitgebreid totdat, als norm, voor elk gewest van Java en Madoera over één landbouwleeraar kan worden beschikt, heeft dringend behoefte aan goed onderlegd inlandsch personeel. Diezelfde behoefte doet zich gevoelen voor de eenvoudige landbouwschooltjes, naar de opening waarvan in verschillende deelen van Java en daarbuiten een geheel natuurlijke en toenemende drang blijkt te bestaan, waaraan reeds thans wegens gebrek aan goed personeel niet geheel kan worden voldaan. In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begrooting voor het loopende jaar, onderaf-

deelingen 155 en 156, werd reeds medegedeeld, dat het noodig was zoo spoedig mogelijk een 20-tal jongelieden in opleiding te nemen voor inlandsch landbouwleeraar. Ten einde in de toekomst in de behoefte aan goed onderlegd inlandsch personeel te kunnen voorzien, acht de Indische regeering het noodig aan die opleiding een permanent karakter te geven door de oprichting van eene middelbare vakschool. Een gedeeltelijk theoretische, gedeeltelijk practische opleiding zal van inlandsche jongelieden, die behoorlijk voorbereidend onderwijs hebben genoten, de krachten moeten maken, die voor de bevordering van den inlandschen landbouw, door voorlichting op het veld en onderwijs in de school, noodig zijn te achten.

De op te richten middelbare landbouwschool zal tevens dienstbaar gemaakt kunnen worden aan de opleiding tot andere technische betrekkingen. In de eerste plaats zullen daar gevormd kunnen worden inlandsche adjunct-houtvesters, waardoor o. a. het vraagstuk, hoe bij het toenemend aantal houtvesterijen op niet te kostbare wijze in het beheer daarvan kan worden voorzien, een stap nader tot zijn oplossing zal worden gebracht. In de tweede plaats zal van de inrichting wellicht gebruik gemaakt worden voor de vorming van inlandsche ambtenaren voor het kredietwezen, wier werkring medebrengt, dat zij behoefte hebben aan eene opleiding, welke grootendeels parallel kan loopen met die van inlandsche landbouwleeraren. En verder kan van de vakschool gebruik gemaakt worden voor het onderwijs aan de aanstaande inlandsche veeartsen, die een gedeelte van de lessen kunnen volgen om daarna in een volgend stadium van studie aan de voorloopig als afzonderlijke inrichting te bestendigen inlandsche veeartsenschool verder voor hun eigen vak bekwaamd te worden. In de ontworpen middelbare landbouwschool kunnen dus al dadelijk een viertal studierichtingen samen komen.

De leerlingen voor die school zullen in de toekomst voor het meerendeel betrokken moeten worden uit de abiturienten van de M. U. L. O.-cursussen, in overeenstemming met hetgeen reeds werd medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begrooting voor het loopende jaar, onderafdeeling 113. Zoolang die cursussen nog niet in de behoefte kunnen voorzien, zal getracht worden de leerlingen te betrekken van de bestaande opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren en kweekscholen voor inlandsche onderwijzers; in verband hiermede is het denkbeeld in overweging om aan die scholen eenige leerlingen boven de formatie toe te laten, die dan speciaal voor toelating tot de vakschool zouden zijn te bestemmen.

Na het onderwijs aan de, uit twee leerjaren bestaande, middelbare landbouwschool, zullen de kandidaten voor inlandsch landbouwleeraar, inlandsch adjunct-houtvester en inlandsch ambtenaar voor het kredietwezen als adspirant de practijk ingaan, om na ongeveer twee jaren, behoudens een nader examen, tot de geëmbieerde betrekking te worden benoemd.

Voor de volledige school, berekend op 8 leerlingen voor elke studierichting in elk der beide leerjaren, zal, behalve hetgeen voor de opleiding van inlandsche veeartsen reeds is uitgetrokken (zie de begrooting voor het loopende jaar, onderafdeelingen 151 en 152), aan gewone uitgaven op gemiddeld f 61 020 per jaar gerekend dienen te worden, gespecificeerd als volgt:

Directeur	f	1 200
Vaste leeraren		27 600
Tijdelijke leeraren		9 000
Assistent-leeraar		1 800
Amanuensis		1 020
Toelagen voor de leerlingen		14 400
Reiskosten voor de leerlingen		1 000
School- en lokaalbehoeften en gereedschappen		4 000
Bedienden, verlichting, kleine uitgaven		1 000
Totaal	f	61 020

Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1913.

Hierbij valt op te merken, dat voorshands een der afdelingschefs van het departement van landbouw, nijverheid en handel, onder genot van eene toelage van f 100 's maands, met het directeurschap zal worden belast; dat het traktement voor alle vaste leeraren op f 350 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen van f 75 's maands wordt gesteld, doch dat vrijheid dient te worden gelaten om, zoo dit noodig blijkt om de gewenschte krachten te kunnen verkrijgen, al dadelijk een of twee traktementsverhoogingen toe te kennen.

Het is de bedoeling de nieuwe school met September a.s. te openen, dat is na afluop van den loopenden cursus van de inlandsche onderwijsinrichtingen, welke leerlingen voor de middelbare landbouwschool zullen kunnen leveren. Voor den verderen duur van dit jaar wordt een bedrag van f 16 700 noodig geacht, te weten: f 8800 voor uitgaven van personeelen aard en f 7900 voor verdere uitgaven.

Van deze gelegenheid ware tevens gebruik te maken om de bezoldiging van de leeraren van de inlandsche veeartsenschool en van de assistenten aan het veeartsenijkundig laboratorium, welke thans f 350 's maands met 5 driejaarlijksche verhoogingen van f 75 's maands bedraagt (*Indisch Staatsblad* 1910 nos. 60 en 683), te brengen op f 350 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen van f 75 's maands. Niet alleen toch is het wenschelijk, dat de veeartsen-leeraren, met wie de assistenten van het veeartsenijkundig laboratorium gelijk gesteld worden, eene zelfde bezoldiging genieten als de leeraren van de middelbare landbouwschool, maar bovendien zal door verhooging van het maximum recht gedaan worden aan het beginsel, dat bij de vaststelling van de minimum-bezoldiging dezer ambtenaren heeft gegolden, namelijk om hun traktement f 75 per maand hooger te stellen dan dat der overige gouvernementsveeartsen, omdat zij niet als dezen particuliere praktijk kunnen uitoefenen. Hun tegenwoordig maximum is toch gelijk aan dat van andere veeartsen.

Onderafdeeling 173 a. Zie bladz. 3/4 der Memorie van Antwoord.

Onderafdeeling 205 (Iide hoofdstuk). De voortdurende toename van werkzaamheden bij het hoofdbureau van het mijnwezen, o. m. verband houdende met de belangrijke vermeerdering van het aantal inkomende verzoeken om mijnconcessie en om vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, welke vertraagde afdoening reeds herhaaldelijk tot klachten aanleiding heeft gegeven, maakt het urgent, dat den chef van het mijnwezen in zijn drukken werkkring de beschikking worde gegeven over een bureau-ambtenaar, die hem op administratief gebied zal ter zijde staan en een deel van zijn werk kan overnemen. Om die reden wordt de spoedige indienststelling van een administrateur noodzakelijk geacht. Gerekend is op de aan die betrekking organiek verbonden minimum-bezoldiging van f 700 's maands gedurende een half jaar.

In verband met artikel 19 der Indische Comptabiliteitswet wordt ten slotte nog medegedeeld dat het voornemen bestaat om de bewijzen van identiteit, bedoeld in de artikelen 21 en 13 respectievelijk van de overschijvingsordonnantie en van de ordonnantie op de in- en overschrijving van den eigendom van gronden, door inlanders verkregen (zie *Indisch Staatsblad* 1912 n°. 464), van zegelrecht vrij te stellen.

De Minister van Koloniën,
DE WAAL MALEFIJT.

(263. 8.)

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1913;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1913, vastgesteld bij de wet van 31 December 1912 (*Staatsblad* n°. 477) en gewijzigd bij de wet van 31 December 1912 (*Staatsblad* n°. 481), wordt:

Onderafdeeling 8. Algemeene kassen, verhoogd met f 13 500 en mitsdien gebracht op f 80 000.

Onderafdeeling 8a. Kosten van het muntwezen, daaronder begrepen die van den aankoop van Nationale Schuld voor het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van *Nederlandsch-Indië*, verhoogd met f 2 000 000 en mitsdien gebracht op f 18 300 000.

Onderafdeeling 28. Politie, verhoogd met f 85 000 en mitsdien gebracht op f 253 700.

Onderafdeeling 33. Onderwijs, verminderd met f 8500 en mitsdien gebracht op f 357 500.

tusschen de onderafdeelingen 42 en 43 ingelascht:

Onderafdeeling 42 a. Uitgaven in verband met de toetreding van *Nederlandsch-Indië* tot het Internationaal Landbouwinstituut te Rome. f 1500.

Onderafdeeling 51. Burgerlijke openbare werken, verminderd met f 447 000 en mitsdien gebracht op f 2 342 000.

Onderafdeeling 55. Opiumbereiding, verhoogd met f 42 000 en mitsdien gebracht op f 86 000.

Onderafdeeling 61. Post-, telegraaf- en telephoondienst, verhoogd met f 750 000 en mitsdien gebracht op f 5 156 450.

Onderafdeeling 66. Officieren in buitengewonen dienst, verhoogd met f 7458 en mitsdien gebracht op f 201 880.

Onderafdeeling 73. Materieel, verhoogd met f 215 000 en mitsdien gebracht op f 3 813 000.